

Essent en RWE

Feiten en antwoorden

De overname van Essent door RWE heeft binnen de PvdA tot veel discussie geleid. Partijleden verschillen van mening over de vraag of (en wanneer) de tijd rijp is voor de verkoop van de aandelen van Essent.

Omdat het van belang is dat de discussie wordt gevoerd op basis van goede en juiste informatie bevat deze notitie een beknopt overzicht van de voorgeschiedenis, een profiel van RWE en een aantal belangrijke vragen en antwoorden die van belang zijn.

1. De voorgeschiedenis in het kort

De betrokkenheid van de Provincie Noord-Brabant bij Essent voert ver terug. Al in 1914 legde de Provincie de basis met de oprichting van de Provinciale Noord-Brabantse Energie Maatschappij (PNEM). Vele jaren zorgde de PNEM als 'publiek nutsbedrijf' voor een betrouwbare en betaalbare energievoorziening in de Provincie.

De afgelopen decennia hebben er vele fusies plaatsgevonden met andere provinciale en gemeentelijke energiebedrijven. Uiteindelijk is de Provincie Noord-Brabant met 30,8% van de aandelen de grootste aandeelhouder van Essent. De verdeling is als volgt:

Provincies		Gemeenten	
Noord-Brabant	30,8%	Bergen op Zoom	0,15%
Overijssel	18,7%	Breda	0,15%
Limburg	16,1%	Cuijk	0,15%
Groningen	6%	Eindhoven	0,15%
Drenthe	2,3%	Helmond	0,15%
Flevoland	0,02%	Roosendaal	0,15%
		's-Hertogenbosch	3,7%
		Tilburg	3,7%
		Waalwijk	0,15%
		Andere gemeenten in Nederland (130)	17,5%

Onder leiding van de Europese commissie is in de jaren negentig een proces in gang gezet om de energiesector te liberaliseren en te dereguleren. Dit heeft geleid tot belangrijke en ingrijpende veranderingen voor de aanbieders en afnemers van energie en de aandeelhouders/regionale overheden.

- De aanbieders van energie;
De aanbieders/producenten opereren in een (Noord)Europese markt. Op deze bedrijven zijn alle marktprincipes van toepassing zoals meer concurrentie, vrije prijsvorming, hogere efficiency en inkoopvoordelen door schaalvergroting etc.
- De afnemers van energie;
De consumenten hebben de vrijheid in het kiezen van een aanbieder (vanaf 1 juli 2004). De gedachte is dat dit leidt tot meer transparantie in de prijsopbouw, een scherpere prijs en hogere kwaliteit van de dienstverlening. Inmiddels zijn in Nederland circa 40 aanbieders actief.
- De aandeelhouders/regionale overheden.
De van oudsher bestaande band tussen regionaal energiebedrijf en aandeelhouder is vrijwel verdwenen. Door de schaalvergroting is de zeggenschap van de aandeelhouders sterk verminderd.

Door bovenstaande ontwikkeling is er in feite geen sprake meer van de vroegere 'publieke nutsvoorziening'. De belangen van de consument moeten nu worden behartigd via nationale of

Europese wetgeving. Ook andere belangen (zoals duurzame energieproductie) moet via wetgeving (op Europees niveau!) worden afgedwongen.

De scheiding tussen publiek en privaat is nog verder versterkt doordat de Tweede Kamer de splitsingswet heeft aanvaard. Dat betekent dat de energiebedrijven uiterlijk op 1 januari 2011 het bedrijf dienen op te splitsen in een NetWerkBedrijf (NWB) en een Productie Leverings Bedrijf (PLB). Het Net Werk Bedrijf dat als naam Enexis heeft meegekregen is verantwoordelijk voor het beheer van het netwerk en blijft volledig in publieke handen. Het PLB behoudt de naam Essent en is volledig verantwoordelijk voor de commerciële productie en verkoop van elektriciteit en gas.

Essent kan alleen worden verkocht als het bedrijf is gesplitst. In november 2008 heeft Essent het splitsingsplan ingediend. Dit plan moet volgens de wet binnen 20 weken door de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMA) en het kabinet worden goedgekeurd.

2. Wie is RWE?

RWE (Rheinisch-Westfälisches Elektrizitätswerk) werd in 1898 opgericht in Essen, waar het nog altijd gevestigd is. Tot de belangrijkste markten behoren Duitsland, Groot-Brittannië, Oostenrijk, Nederland, Luxemburg, Polen, Hongarije, Tsjechië en Slowakije. Op de beurs is het aandeel circa 32 miljard euro waard.

- Hoe groot is RWE?

RWE is een grote speler in de wereld van de energieleveranciers en behoort tot de vijf grootste energiebedrijven in Europa. Het bedrijf is op basis van de verkopen de op één na grootste leverancier van elektriciteit in Duitsland. Wat gas betreft staat het qua marktaandeel op een derde plaats. Ook in het Verenigd Koninkrijk is RWE groot en staat op basis van de verkopen in de top 3. Het concern draaide over 2007 een omzet van circa 42,5 miljard euro.

In onderstaand schema worden enkele kernegegevens van RWE naast Essent gezet

	RWE	Essent (exl. milieu en netwerk)
Klanten elektriciteit	20 miljoen	2,6 miljoen
Klanten gas	10 miljoen	2 miljoen
Medewerkers	63.500	7.800
Omzet	42,5	6,5 miljard
Bedijfsresultaat	6 miljard	880 miljoen
Beurswaarde	32 miljard	?

- Is RWE al actief in Nederland?

Ja, maar het is geen grote speler in ons land. RWE Nederland levert (via de Hema) naar eigen zeggen stroom en gas aan zo'n 280.000 huishoudens en 30.000 bedrijven. Essent levert aan meer dan 7 keer zoveel klanten stroom (2,6 miljoen) en gas (2 miljoen)

- Van wie is RWE?

Aandelen RWE worden verhandeld aan de Duitse beurs (DAX). De grootste aandeelhouder is het RW energie Beteiligungsgesellschaft. Dit is een soort stichting die de aandelen van verschillende Duitse deelstaten beheert. Onduidelijk/onbekend is in hoeverre het Russische Gazprom aandelen heeft in RWE.

- Waarom wil RWE Essent zo graag hebben?

RWE heeft de strategie tot de top 5 in Europa te behoren. In 2007 trad de huidige CEO Juergen Grossmann aan met als voornaamste taak om uitvoering te geven aan de groeistrategie van het

bedrijf. Eerder werden al pogingen gedaan om aandelen te verwerven op de Britse markt, wat mislukte. De overname van Essent zou de eerste grote acquisitie zijn.

- Is RWE een 'duurzame' energieleverancier?

Bij de bekendmaking van de verkoop is zeer veel aandacht besteed aan het imago van RWE als een van de vuilste energieproducenten van Europa. RWE leunt van oudsher voor de productie van energie op steen- en bruinkoolcentrales en een zestal kernenergiecentrales. Amper 10 procent van de energie wordt gewonnen uit alternatieve energiebronnen zoals waterkrachtcentrales. Het scoort daarmee slechter dan andere Duitse energiebedrijven. Bij de overname heeft het Wereld Natuur Fonds zelfs overwogen om Essent te schrappen als hoofdsponsor als de Duitse overname doorgaat. Inmiddels blijkt uit allerlei publicaties dat dit negatieve imago moet worden genuanceerd. De volgende opmerkingen kunnen worden gemaakt:

- de positie van RWE op dit gebied hangt samen met de historische positie. In Duitsland is veel bruinkool aanwezig en in voormalig Oost-Duitsland was in het (nabije) verleden weinig aandacht voor schone productie van energie,
- RWE is bezig met een inhaalslag. Het bedrijf heeft op dit gebied een ambitieus investeringsplan gepresenteerd. Op dit moment investeert het bedrijf jaarlijks 1 miljard euro in het bouwen van waterkrachtcentrales, windmolenparken en biogasinstallaties. Het wil de activiteiten op dit gebied uitbreiden.
- RWE voldoet aan de criteria die Europa en Nederland stellen op het gebied van duurzaamheid.

3. Belangrijke vragen en antwoorden

In de discussie over de overname spelen een groot aantal afwegingen. Gezien de complexiteit van het geheel wordt onderstaand via de weergave van vragen en antwoorden in gegaan op een aantal belangrijke aspecten die in de verkoop een rol spelen.

- Waarom is schaalvergroting nodig?

Onder invloed van Europese wetgeving is in de energiesector de afgelopen 10 jaar een vrije markt tot stand gebracht waarin concurrentie en schaalvergroting de boventoon voeren. Essent is van mening dat zij daarin mee moet. Als onderdeel van een groot bedrijf kan Essent een sterkere vuist maken bij de inkoop van grondstoffen zoals bijvoorbeeld gas. Zeker als de gasbel in Slochteren leeg raakt zal het voor kleine Nederlandse bedrijven lastig worden om gas in te kopen in Rusland of Algerije. Ook bij de bouw van nieuwe elektriciteitscentrales is schaalgrootte van belang.

In Nederland is Essent wel het grootste energiebedrijf maar op Europese schaal is Essent een kleine speler. Europese energiebedrijven die ook in Nederland actief zijn zoals EON, Electrabel en RWE zijn ruim 5 a 10 keer zo groot.

Om de positie (in Nederland en in Europa) te versterken hebben Essent en Nuon lange tijd het voornemen gehad te fuseren tot een nationaal energiebedrijf. Uiteindelijk is deze fusie (om soms onduidelijke redenen) afgeketst.

Inmiddels hebben vrijwel alle energiebedrijven aangegeven op zoek te zijn naar een grotere (overname)partner. Een uitzondering vormt het kleine energiebedrijf Delta in Zeeland die juist heeft laten weten zelfstandig te willen blijven.

- Heeft RWE een goed bod gedaan?

De bieding vindt plaats in het midden van de heftigste economische crisis in misschien wel 100 jaar. Dit roept de vraag op of het verstandig is om juist nu te verkopen en ook of de geboden prijs een goede prijs is.

Het overwegende beeld uit de reacties van deskundigen en commentatoren in de afgelopen weken is dat geboden prijs hoog cq redelijk is. Daarbij kunnen de volgende opmerkingen worden gemaakt:

- De hoogte van het bod komt overeen met de schattingen die vóór de financiële en economische crisis zijn gemaakt ;
- Nederland is een van de laatste landen in Europa waarin de grote Europese bedrijven hun marktaandeel nog substantieel kunnen uitbreiden. In andere Europese landen is de 'koek' al verdeeld. Daarom zijn partijen bereid een hoge prijs te betalen.
- Essent is in Nederland een grote partij en daardoor extra aantrekkelijk. Essent is ook de eerste die zich aanbiedt wat als aantrekkelijk wordt gezien.
- De koper krijgt ineens het gehele bedrijf in handen (meer dan 95%) in plaats van kleinere plukjes aandelen. Dat levert een extra bonus op.
- Provinciale Staten heeft externe en onafhankelijke adviseurs betrokken bij het overnameproces. Deze adviseurs bevestigen het bovenstaande

Uiteraard kan uiteindelijk pas na enkele jaren een definitief antwoord op deze vraag worden gegeven.

- Hoe zit de opbrengst in elkaar?

In publicaties worden steeds verschillende bedragen genoemd. Dat komt omdat er in de praktijk sprake is van twee 'opbrengsten'.

- Allereerst vindt bij verkoop een eerste voorlopige betaling plaats van € 47,50 per aandeel. De provincie Noord-Brabant heeft 46 miljoen aandelen¹ zodat de eerste opbrengst voor de provincie € 2,185 miljard bedraagt.
- Vervolgens is een fonds gevormd waarin een aantal rechten worden opgenomen. Het betreft onder andere dividend over 2008, herfinanciering van een lening aan het Netwerkbedrijf, de te verwachten opbrengst van het Milieu bedrijf en (ongebruikte) reserveringen voor garanties.² De schatting is dat de waarde hiervan nog circa € 32,- per aandeel bedraagt. Dat betekent dat op iets langere termijn voor de provincie nog een bedrag van € 1, 472 miljard beschikbaar komt. De redenering is dat de opbrengst (indien herbelegd!) in ieder geval meer is dan het huidige dividend dat wordt ontvangen.

- Hoe zit het met de splitsing in Europa?

De situatie met betrekking tot de splitsing is een van de frustrerende elementen in de gehele discussie. Het kabinet en de eerste en tweede kamer hebben in 2008 ingestemd met de splitsingswet. De aandeelhouders (provincies en gemeenten) hebben zich destijds daar fel tegen verzet. Immers door de splitsing is er een apart Productie en leveringsbedrijf ontstaan die direct op prijs moet concurreren met andere commerciële aanbieders. Als aandeelhouder kun je vervolgens een productie en leveringsbedrijf niet met handen en voeten gebonden de markt opsturen. Het commercieel gemaakte bedrijf moet ook commercieel kunnen opereren en heeft 'recht' op een levensvatbare toekomststrategie.

Inmiddels blijkt ook dat Nederlandse overheid op dit gebied het braafste jongetje van de klas is geweest. We zijn voorlopig nog het enige land in Europa die de splitsing volledig heeft doorgevoerd. Er komt wel een Europese richtlijn in 2010 die voorziet in het splitsen van energiebedrijven (alléén voor wat betreft het hoogspanningsnet!) maar zelfs hier is het de vraag of de grote Europese landen deze richtlijn zullen volgen.

Door bovenstaande ontwikkeling is nu de situatie ontstaan dat grote kapitaalkrachtige (ongesplitste) bedrijven zoals RWE een gesplitst productiebedrijf kunnen kopen. Verschillende partijen in de Tweede kamer (waaronder de PvdA) hebben het kabinet gevraagd hierover binnen Europa protest aan te tekenen. Volgens nieuwe Europese regelgeving die in ontwikkeling is mogen alleen bedrijven die zelf zijn gesplitst andere gesplitste bedrijven opkopen. Er is hierover nog veel onduidelijkheid.

- Wat kan/moet er met de opbrengst gebeuren?

¹ Een procent van de aandelen is circa 1,5 miljoen aandelen

² Het betreft hier onder andere garantie voor de zogenaamde cross border leases (CBL's)

Als de verkoop doorgaat is de besteding van de opbrengst een belangrijke verantwoordelijkheid. In de betrokken provincies en gemeenten is daarbij op dit moment een 'leidende gedachte' dat een deel van de opbrengst zou moeten worden herbelegd zodat het wegvallende dividend wordt gecompenseerd.

Het resterende deel zou vervolgens kunnen worden geïnvesteerd in maatschappelijk relevante projecten.

Het is voor de PvdA van belang dat zoveel mogelijk wensen worden gerealiseerd en dus de discussie op tijd te voeren en waar mogelijk met goede ideeën te komen.

Voor de Provincie is een belangrijk aandachtspunt dat het gevaar bestaat dat de opbrengsten worden afgeroomd door de landelijke overheid.

- Blijft de naam Essent bestaan?

Essent blijft als zelfstandig bedrijfsonderdeel van RWE bestaan waaronder alle activiteiten in de Benelux gaan vallen. Binnen dit marktgebied wil het nieuwe Essent verder doorgroeien. De belangrijke hoofdlocaties zoals Arnhem, Den Bosch en Zwolle blijven hun rol vervullen. Er zijn naar verwachting geen nadelige effecten op de bestaande werkgelegenheid en de bestaande arbeidsvoorwaarden.

- Worden de leden van de Raad van bestuur van Essent beter van de verkoop?

Geen van de leden van de Raad van bestuur komt in de top van het overnemende bedrijf. Aan de leden van de RvB worden geen bonussen uitgekeerd. Voorzitter Boersma treedt terug en krijgt bij zijn vertrek een jaarsalaris mee.

Wel is het voornemen een (gelijke) bonus uit te keren aan alle medewerkers.

- Hoe zit het met kernenergie?

Essent is voor de helft eigenaar van de kerncentrale in Borssele. Het kabinet heeft het standpunt ingenomen dat kerncentrales niet in buitenlandse handen mogen komen. De vraag is echter of dat is te voorkomen. In de koopovereenkomst is de overname geparkeerd en nog onderwerp van nader overleg.

- Is er sprake van een boeteclausule bij het niet doorgaan van de verkoop?

Essent en RWE hebben in de koopovereenkomst een boeteclausule afgesproken als een van de partijen zich terugtrekt. De hoogte van deze boete wordt als zeer vertrouwelijk gezien en is (nog) niet bekend.

Piet Verrijt
Statenfractie PvdA Noord-Brabant
28 januari 2009